7 JUNII, FERIA III

11. *Subdiaconus* : Domine, exaudi... Et clamor... (*Diaconus* : Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.)

12. Oremus. Deus, in te sperantium... placeamus. Per Dominum... sæculorum. Amen.

12. *a*) *Dicuntur Suffragia* : 1° *de Cruce ; Ant.* Per signum Crucis... ℣. Omnis terra.. ℟. Psalmum... Oremus. Perpetua nos... dignatus es. (*Non dicitur* Per Dominum.)

2° *de S. Maria*, 3° *de S. Joseph, etc., usque ad Suffragium de Pace inclusive, post quod dicitur* : Per Dominum... sæculorum. Amen. (*Suffragia hæc describuntur Q. 66.*)

22 DECEMBRIS, FERIA V

omnes sequentes Versus ; post ℣. Domine, exaudi .. *dicitur Ps.* De profundis... Gloria... ; *et post Psalmum* ℣. Domine... ℟. Et ostende...

℣. Exsurge... ℟. Et libera...

℣. Domine, exaudi .. ℟. Et clamor...

Diaconus adjungit : ℣. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.

12. Oremus. Excita, quæsumus... acceleret. Per Dominum... sæculorum. Amen.

(*Non adjunguntur Suffragia de Cruce et Sanctorum.*)

13. *Subdiaconus* : Domine, exaudi... Et clamor... (*Diaconus* : Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.)

Benedicamus Domino. Deo gratias. Fidelium animæ... in pace. Amen.

14. Pater noster... malo. Amen. Dominus det nobis suam pacem. Et vitam æternam. Amen.

15. *Ant. B. M. V.* Salve Regina... Virgo Maria.

℣. Ora pro nobis... ℟. Ut digni... Oremus Omnipotens .. liberemur. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

15. *Ant. B. M. V.* Alma Redemptoris,.. miserere.

℣. Angelus... ℟. Et concepit... Oremus. Gratiam... perducamur. Per eumdem Christum Dominum nostrum. Amen.

Divinum auxilium maneat semper nobiscum. Amen.

Conferatur Nota, Q. 66, pro casu quo post Laudes statim subjungeretur sequens Hora Prima.

PRIMA

1. Pater... Ave... Credo..

2. † Deus, in adjutorium... Domine, ad adjuvandum... Gloria Patri... Sicut erat... Alleluja.

3. *Hymnus* : Jam lucis...

4. *Ant. verba* : Beati qui ambulant. *Ps.* Deus in nomine... Gloria...; *Ps.* Ad te Domine... Gloria... ; *Ps.* Beati immaculati... Gloria... ; *Ps.* Retribue... Gloria... *Ant.* Beati, *integra.*

5. *Capitulum* : Pacem... Deo gratias.

4. *Ant. verba* : De Sion. *Ps.* Deus in nomine... Gloria... ; *Ps.* Dominus regit... Gloria... ; *Ps.* Beati immaculati.. Gloria... ; *Ps.* Retribue... Gloria... *Ant.* De Sion, *integra.*

5. *Capitulum* : Pacem... Deo gratias.

7 JUNII, FERIA III

6. *Resp. breve* : Christe Fili...

7. ℣. Exsurge... ℟. Et libera...

22 DECEMBRIS, FERIA V

6. *Resp. breve* : Christe Fili... *in quo dicitur* ℣. Qui venturus es in mundum, *loco* ℣. Qui sedes.

7. ℣. Exsurge... ℟. Et libera...

8. *Preces* : Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater... a malo. Credo in Deum... æternam. Amen.

℣. Et ego... ℟. Et mane... ; ℣. Repleatur... ℟. Ut cantem... ; ℣. Domine averte... ℟. Et omnes... ; ℣. Cor mundum... ℟. Et spiritum... ; ℣. Ne projicias.., ℟. Et spiritum... ; ℣. Redde... ℟. Et spiritu..

Adjunguntur 22 Decembris Preces Feriales :

℣. Eripe me... ℟. A viro... ; *et 11 sequentes Versus usque ad* ℣. Qui replet... ℟. Renovabitur... *inclusive.*

9. ℣. † Adjutorium... ℟. Qui fecit...

10. *Sequitur Confessio, et reliqua omnia ut supra in Officio Festi semiduplicis, usque ad absolutionem Capituli* (*cfr. Q. 66*).

11. Jube domne benedicere. *Benedictio* : Dies et actus... omnipotens. Amen.

12. *Lectio brevis* : Dominus autem dirigat... Christi. Tu autem, Domine, miserere nobis. Deo gratias.

12. *Lectio brevis* : Domine, miserere nostri... tribulationis. Tu autem, Domine, miserere nobis. Deo gratias.

13. ℣. Adjutorium... ℟. Qui fecit... ; ℣. Benedicite. ℟. Deus.

14. *Benedictio* : † Dominus nos benedicat... in pace. Amen.

15. Pater... a malo. Amen. (*nisi statim dicatur sequens Hora, quia tunc omittitur.*)

TERTIA

1. Pater... Ave...

2. † Deus, in adjutorium... Domine, ad adjuvandum... Gloria Patri... Sicut erat... Alleluja.

3. *Hymnus* : Nunc, sancte...

4. *Ant. verba* : Deduc me. *Ps.* Legem... Gloria... ; *Ps.* Memor... Gloria... ; *Ps.* Bonitatem... Gloria... *Ant.* Deduc me, *integra.*

5. *Capitulum* : Sana me... tu es. Deo gratias.

6. *Resp. breve* : Sana animam...

7. ℣. Adjutor... ℟. Neque...

4. *Ant. secundæ Laudum verba* : Convertere Domine. *Ps.* Legem... Gloria... ; *Ps.* Memor... Gloria... ; *Ps.* Bonitatem... Gloria... *Ant.* Convertere, *integra.*

5. *Capitulum* : Ecce dies... in terra. Deo gratias.

6. *Resp. breve* : Veni ad liberandum...

7. ℣. Timebunt... ℟. Et omnes...

8. *Preces* : Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater... a malo.

℣. Domine... ℟. Et ostende...

℣. Exsurge... ℟. Et libera...

7 JUNII, FERIA III	22 DECEMBRIS, FERIA V
8. *Subdiaconus* : Domine, exaudi... Et clamor... (*Diaconus* : Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.)	℣. Domine, exaudi... ℟. Et clamor... *Diaconus adjungit* : Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.
9. Oremus. Deus, in te sperantium... placeamus. Per Dominum... sæculorum. Amen.	9. Oremus. Excita, quæsumus... acceleret. Per Dominum... sæculorum. Amen.

10. *Subdiaconus* : Domine, exaudi... Et clamor... (*Diaconus* : Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.) Benedicamus Domino. Deo gratias. Fidelium animæ... in pace. Amen.

11. Pater... a malo. Amen. (*nisi statim dicatur sequens Hora, quia tunc omittitur.*)

SEXTA

1. Pater... Ave...
2. † Deus, in adjutorium... Domine, ad adjuvandum... Gloria Patri... Sicut erat... Alleluja.
3. *Hymnus* : Rector potens...

4. *Ant. verba* : Adjuva me. *Ps.* Defecit... Gloria... ; *Ps.* Quomodo... Gloria... ; *Ps.* Iniquos... Gloria... *Ant.* Adjuva, *integra.*	4. *Ant. tertiæ Laudum verba* : De Sion. *Ps.* Defecit... Gloria... ; *Ps.* Quomodo... Gloria... ; *Ps.* Iniquos... Gloria .. *Ant.* De Sion, *integra.*
5. *Capitulum* : Alter alterius... Christi. Deo gratias.	5. *Capitulum* : In diebus... justus noster. Deo gratias.
6. *Resp. breve* : Benedicam Dominum...	6. *Resp. breve* : Ostende nobis...
7. ℣. Dominus... ℟. In loco...	7. ℣. Memento... ℟. Visita...

Pro reliquis, omnia dicuntur ut supra in Tertia, numeris 8 et sequentibus.

NONA

1. Pater... Ave...
2. † Deus, in adjutorium... Domine, ad adjuvandum... Gloria Patri... Sicut erat... Alleluja.
3. *Hymnus* : Rerum Deus...

4. *Ant. verba* : Adspice in me. *Ps.* Mirabilia... Gloria... ; *Ps.* Clamavi... Gloria... ; *Ps.* Principes... Gloria... *Ant.* Adspice, *integra.*	4. *Ant. quintæ Laudum verbum* : Dominus. *Ps.* Mirabilia... Gloria... ; *Ps.* Clamavi... Gloria... ; *Ps.* Principes... Gloria... *Ant.* Dominus, *integra.*
5. *Capitulum* : Empti... vestro. Deo gratias.	5. *Capitulum* : Prope est... salvabitur. Deo gratias.
6. *Resp. breve* : Redime me...	6. *Resp. breve* : Super te Jerusalem...
7. ℣. Ab occultis... ℟. Et ab alienis...	7. ℣. Veni Domine... ℟. Relaxa...

Pro reliquis, omnia dicuntur ut supra in Tertia, numeris 8 et sequentibus.

VESPERÆ

7 JUNII, FERIA III	22 DECEMBRIS, FERIA V

1. Pater... Ave...
2. † Deus, in adjutorium... Domine, ad adjuvandum... Gloria Patri... Sicut erat... Alleluja.

3. *Ant. verba* : In domum Domini. *Ps.* Lætatus... Gloria... *Ant.* In domum, *integra.*	3. *Ant. verba* : Et omnis. *Ps.* Memento... Gloria... *Ant.* Et omnis, *integra.*
4. *Ant. verba* : Qui habitas. *Ps.* Ad te levavi... Gloria... *Ant.* Qui habitas, *integra.*	4. *Ant. verbum* : Ecce. *Ps.* Quam bonum... Gloria... *Ant.* Ecce, *integra.*
5. *Ant. verbum* : Adjutorium. *Ps.* Nisi quia... Gloria... *Ant.* Adjutorium, *integra.*	5. *Ant. verbum* : Omnia. *Ps.* Laudate... Gloria... *Ant.* Omnia, *integra.*
6. *Ant. verbum* : Benefac. *Ps.* Qui confidunt... Gloria... *Ant.* Benefac, *integra.*	6. *Ant. verbum* : Quoniam. *Ps.* Confitemini... Gloria... *Ant.* Quoniam, *integra.*
7. *Ant. verba* : Facti sumus. *Ps.* In convertendo... Gloria... *Ant.* Facti, *integra.*	7. *Ant. verba* : Hymnum cantate. *Ps.* Super flumina... Gloria... *Ant.* Hymnum, *integra.*
8. *Capitulum* : Benedictus... nostra. Deo gratias.	8. *Capitulum* : Non auferetur... gentium. Deo gratias.
9. *Hymnus* : Telluris alme...	9. *Hymnus* : Creator alme...
10. ℣. Dirigatur... ℟. Sicut incensum...	10. ℣. Rorate... ℟. Aperiatur...
11. *Ant. verbum* : Exsultet. *Canticum B. M. V.* † Magnificat... Gloria... *Ant.* Exsultet, *integra.*	11. *Ant.* O Rex gentium, *integra. Canticum B. M. V.* † Magnificat... Gloria... *Ant.* O Rex gentium, *integra.*
	12. *Dicuntur Preces* : Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater... a malo. ℣. Ego dixi... ℟. Sana..., *et omnes sequentes versus ; post* ℣. Domine, exaudi... *dicitur Ps.* Miserere... Gloria..., *et post Psalmum* ℣. Domine... ℟. Et ostende... ℣. Exsurge... ℟. Et libera...
12. *Subdiaconus* : Domine, exaudi... Et clamor... (*Diaconus* : Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.)	℣. Domine, exaudi... ℟. Et clamor... *Diaconus adjungit* : ℣. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.
13. Oremus. Deus, in te sperantium... placeamus. Per Dominum... sæculorum. Amen.	13. Oremus. Excita, quæsumus... acceleret. Per Dominum... sæculorum. Amen.
13 *a*) *Dicuntur Suffragia* 1º *de Cruce : Ant.* Per signum Crucis... ℣. Omnis terra... ℟. Psalmum... Oremus. Perpetua nos... dignatus es. (*Non dicitur* Per Dominum.)	(*Non adjunguntur Suffragia de Cruce et Sanctorum.*)

7 JUNII, FERIA III	22 DECEMBRIS, FERIA V
2° *de S. Maria*, 3° *de S. Joseph, etc., usque ad Suffragium de Pace inclusive, post quod dicitur* : Per Dominum... sæculorum. Amen. (*Suffragia hæc describuntur Q. 66.*)	

14. *Subdiaconus* : Domine, exaudi... Et clamor... (*Diaconus* : Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.)

Benedicamus Domino. Deo gratias. Fidelium animæ... in pace. Amen.

15. Pater... a malo. Amen. (*nisi statim dicatur Completorium, quia tunc omittitur.*

COMPLETORIUM

Completorium totum dicitur ut supra describitur pro Festo semiduplici, Q. 66, excepto quod die 22 Decembris Preces quæ dicuntur post Ant. Salva nos, *in Choro dicendæ sint flexis genibus ; — et quod in fine, loco Antiphonæ B. M. V.* Salve Regina, *cum suo Versu et sua Oratione, dicatur Antiphona B. M. V.* Alma Redemptoris, *cum Versu* Angelus Domini, *et Oratione* Gratiam tuam.

Post Officium divinum dicitur flexis genibus Oratio : Sacrosanctæ... *cum* ℣. Beata viscera... *et* ℟. Et beata... *et additur* Pater noster... Ave Maria...

PARS SECUNDA

DE BREVIARIO ROMANO EJUSQUE PRÆLUDIIS

CAPUT I

De Breviario Romano

Q. 70. *Explica nomen Breviarii Romani.*

R. **Breviarii** nomen sortitum est Officium divinum, ex quo Officium valde contractum fuit ; quasi diceretur *Breve horarium* sive *Precum epitome.* — At in veriori sensu **Breviarium** dicitur liber in quo Officium divinum continetur, et significat *Compendium*, sive *Summarium, Concisum opus*, et etiam *Indicem*. Est enim admirabile mysteriorum Sacræ Scripturæ compendium, quum contineat Psalmos et selectissima quæque Veteris et Novi Testamenti, Patrum monumenta nobiliora, Acta præcipua Sanctorum, breves denique Orationes; et indicat quotidie quæ preces sint adhibendæ. — **Romanum** dicitur, quia preces continet juxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

Nomen Breviarii primum usurpatum fuit ab Alcuino († 804) ; hic composuit librum precum ad usum laicorum, continentem officium aliquod abbreviatum « qualiter homo laicus... per dinumeratas horas has Deo supplicare debeat » ; quem Carolo Magno Imperatori, cui familiaris erat, dedicavit ; huic libro nomen dedit Breviarii.

Ad persolvendum Officium divinum Clerici pluribus indigebant libris, quos recenset Belethus (sæculi XII) in suo Rationali, Capite LX ; nominantur : Bibliotheca, seu Biblia sacra, pro lectionibus Scripturæ Sacræ ; Passionarius, pro legendis SS. Martyrum ; Legendarius, pro legendis Sanctorum non Martyrum ; Homeliarius, pro Homiliis super Evangelio ; Sermologus, pro Sermonibus et Tractatibus SS. Patrum ; insuper habebantur Psalterium, Antiphonarium, Sacramentarium pro Collectis seu Orationibus, et Martyrologium.

Ex his diversis libris summam componere primum tentaverunt Monachi Benedictini Montis Cassini, cujus summæ exstat manuscriptum anni 1099.

Romæ nomen et res primum occurrunt regnante Innocentio III († 1216), quando introducta fuerunt Breviaria de camera, seu secundum usum Romanæ Curiæ, de quibus dicetur in responso ad Quæstionem sequentem.